

**POLSKIE TOWARZYSTWO TURYSTYCZNO-KRAJZOZNAWCZE
ZARZĄD GŁÓWNY**

WIADOMOŚCI KOMISJI TURYSTYKI PIESZEJ

NR 56 (91)

STYCZEŃ 2017

W numerze:

- Str. 3 Z powstańczych barykad na piesze szlaki *Włodzimierz MAJDEWICZ*
- Str. 8 Obelisk Wędrowców Mariusz HAJDUK
- Str. 9 Rekordowy Mikołaj Aleksander DUDA
- Str. 10 Piesze szlaki im. Chrzanowskiego Jan KAMIŃSKI
- Str. 13 Żarnowskie rajdy z Mikołajem.....*Włodzimierz SZAFIŃSKI*
- Str. 15 Tornado na Bałtyku Aleksander DUDA
- Str. 17 Regulamin Odznaki Krajoznawczej Powiatu Opoczyńskiego - ODDZIAŁ PTTK W
ŻARNOWIE

Włodzimierz MAJDEWICZ

Z powstańczych barykad na turystyczne szlaki piesze

Przed dwoma laty rozpocząłem poszukiwanie materiałów i zbieranie informacji dotyczących uczestników Powstania Warszawskiego 1944 roku, którzy w latach pokoju zostali członkami Polskiego Towarzystwa Turystyczno- Krajoznawczego. Kilkunastu z nich miałem okazję poznać osobiście. W miarę upływu czasu Koledzy ci odchodzili na wieczną wędrówkę.

Rozpocząłem tę pracę z przekonaniem że warto odnotować i przypomnieć nazwiska tych ludzi. Plonem pierwszego etapu moich poszukiwań było 110 zwięzłych zamykających się w określonych ramach biogramów¹. Materiał ten w formie obszernego artykułu został opublikowany w ostatnich miesiącach 2015 roku. Aktualnie pracuję nad drugą częścią powstańczych biogramów.² Z posiadanego materiału na potrzeby biuletynu „Piechur” wyodrębniłem nazwiska uczestników powstańczego zrywu w 1944 roku, którzy po latach uprawiali i propagowali piesze wędrowanie uzyskując uprawnienia kadry programowej PTTK. Ograniczyłem się do podstawowych informacji dotyczących udziału w Powstaniu Warszawskim i zaangażowania w turystyce pieszej, choć wielu z nich uprawiało z równym zaangażowaniem inne rodzaje turystyki – na przykład Tadeusz Blejarski, znany głównie z dokonań w turystyce górskiej. Krótkie notki dotyczące poszczególnych osób przedstawiam w układzie alfabetycznym, część informacji podana jest w formie skrótów³.

JERZY ANTEPOWICZ (1929-2015) PTP 383/I, 676/H. Długoletni przewodniczący Okręgowej Komisji Turystyki Pieszej w Warszawie. Komandor XV Ogólnopolskiego Zlotu Przodowników

¹Starałem się ustalić ówczesne stopnie wojskowe, pseudonimy, przydziały służbowe i miejsca, w których walczyli. Nie we wszystkich przypadkach okazało się to jednak możliwe. Powojenne awanse, odznaczenia i dokonania zawodowe pomijałem. Przypominałem natomiast uzyskane w czasie Powstania Warszawskiego odznaczenia bojowe

² Wspomniany artykuł pod tytułem „Kombatanci-uczestnicy Powstania Warszawskiego 1944 roku w strukturach PTTK”, ukazał się w IX Tomie Studiów i materiałów z dziejów krajoznawstwa polskiego wydanym w 2015 r. przez Komisji Historii i Tradycji ZG PTTK.

³W nawiasach umieszczone zostały daty urodzin i śmierci. Skrót PTP –przodownik turystyki pieszej, nr legitymacji, nr/H dotyczy honorowych przodowników.

Turystyki Pieszej Rynia 1972. W Powstaniu Warszawskim – łącznik „Kopernik” w Szarych Szeregach pełnił służbę na terenie szpitala przy ul. Kopernika. Dwukrotnie lekko ranny.

TEODOR BELKE (1896-1971) PTP 45/H. Współzałożyciel Okręgowej Komisji Turystyki Pieszej w Katowicach, w latach 1954-1955 jej przewodniczący. Stopień wojskowy i przydział powstańczy nie został ustalony. Za udział w walkach i okazane męstwo oznaczony Krzyżem Virtuti Militari.

TADEUSZ BLEJARSKI (1926-2014) PTP 256/I, 121/H. Aktywny działacz aktywu pieszego Oddziału Stołecznego PTTK. W 1944 roku jako starszy strzelec „Dąb” walczył w Pułku AK „Baszta”, początkowo w batalionie „Karpaty” w kompanii K-3, następnie w kompanii „Krawiec” potem w batalionie „Ryś”. Trzykrotnie ciężko ranny. Za męstwo na polu walki odznaczony Krzyżem Walecznych.

WŁODZIMIERZ BŁAWDZIEWICZ PTP 1036/II, 199/H. Mieszka w Nieporęcie. Działał w Komisji Turystyki Pieszej Okręgu Mazowieckiego PTTK. W 1944 roku walczył jako strzelec w Grupie AK „Kampinos”. Ranny w bitwie pod Jaktorowem.

JÓZEF BOGUSZEWSKI (1901-1986) PTP 200/I, 71/H. Mieszkał w Falenicy. Aktywny działacz Oddziału Stołecznego i Okręgu Warszawskiego PTTK. Wielokrotny uczestnik komisji egzaminacyjnych na kursach dla kandydatów na PTP. W sierpniu 1944 r. jako major „Szczerbiec” walczył na terenie Śródmieścia Warszawy. Za okazane męstwo odznaczony dwukrotnie Krzyżem Walecznych.

JANINA BOROWSKA-SZCZĘSNA (1923-2010) PTP 2410/III. Mieszkała w Warszawie. Związana z Komisją Turystyki Pieszej Oddziału Stołecznego PTTK i Klubem PTP im. Anieli Michalskiej. W Powstaniu Warszawskim jako sanitariuszka „Jeanette” walczyła w III kompanii Batalionu AK „Parasol”. Przeszła cały szlak bojowy „Parasola” od Woli przez Stare Miasto. Po przejściu kanałami walczyła na Śródmieściu i Czerniakowie. W końcowej fazie walk przepłynęła wpływ na prawy brzeg Wisły. Odznaczona Krzyżem Walecznych.

JADWIGA CZAJKA (1923-2008) PTP 275/I. 21 czerwca 1952 roku została wybrana członkiem Prezydium nowopowstałej Komisji Turystyki Pieszej ZG PTTK. W latach 1958-1960 weszła w skład Podkomisji Imprez na Orientację powołanej w ramach Komisji Turystyki Pieszej ZG PTTK. W czasie Powstania Warszawskiego działała w strukturach organizacyjnych Obwodu VI Armii Krajowej na terenie dzielnicy Praga.

STANISŁAW GABRYSZEWSKI (1905-2014) Mieszkał w Warszawie. Współtwórca i wiceprzewodniczący Komisji Turystyki Pieszej ZG PTTK. W Powstaniu Warszawskim walczył jako porucznik „Ballo”, „Wieczorek” dowódca I batalionu w III Obwodzie „Waligóra” (Wola) Warszawskiego Okręgu Armii Krajowej.

JADWIGA JAROSZOWA (1900-1984) PTP 13/I, 6/H. Mieszkała w Warszawie. Nauczycielka w XIX Liceum Ogólnokształcącym im. Powstańców Warszawy. Propagowała turystykę pieszą wśród

młodzieży szkół średnich. W Powstaniu Warszawskim jako łączniczka „Jaga” pełniła służbę w VI Obwodzie (Praga) Warszawskiego Okręgu Armii Krajowej w 5 Rejonie w zgrupowaniu 1670.

ZBIGNIEW JUSTOWSKI (1928-1992) PTP 299, 197 H. Wieloletni aktywny członek Okręgowej Komisji Turystyki Pieszej w Warszawie. W sierpniu 1944 r. jako strzelec „Lech” walczył na Mokotowie w pułku Armii Krajowej „Baszta” w batalionie „Bałtyk” w pierwszym plutonie kompanii B-3.

ANIELA MICHALSKA (1908-1982) PTP 510/I, 97/H. W 1944 roku jako wykwalifikowana sanitariuszka Aniela Klasowa pełniła służbę w jednym z powstańczych szpitali w Śródmieściu Warszawy. Przez ponad dwadzieścia lat była członkiem Prezydium Komisji Turystyki Pieszej Zarządu Głównego PTTK zajmując się szkoleniem przodowników turystyki pieszej, regulaminami Odznak Turystyki Pieszej oraz centralną ewidencją kadry turystyki pieszej.

JANINA KLIMKIEWICZ (1914-1982) PTP 15, 80/H. Mieszkała i działała w Warszawie. Należała do grona doświadczonych turystów pieszych, znalazła się w pierwszej grupie przodowników turystyki pieszej mianowanych w czerwcu 1952 roku. W sierpniu 1944 r. była uczestniczką walk powstańczych. Nie ustalono pseudonimu i przydziału służbowego.

MARIA KUPCZYŃSKA (1926-2001) PTP Nr 1014/II. Nauczycielka geografii w Liceum Pedagogicznym w Warszawie organizowała wycieczki piesze i wakacyjne obozy wędrownie dla młodzieży. W 1944 r. jako łączniczka-telefonistka „Marysia” odbywała służbę w Okręgu Warszawskim AK w batalionie łączności – OSM-1, następnie na odcinku zgrupowania „Bogumił”.

STANISŁAW MACIAŁEK (1921) PTP 175/II. Uczestniczył w organizacji wielu rajdów i wycieczek pieszych dla mieszkańców Warszawy. W sierpniu 1944 r. jako strzelec „Drucik” służył w Lotniczej Bazie Armii Krajowej „Łużyce”, w 7. pułku piechoty Armii Krajowej „Garłuch” na terenie Okęcia.

EDMUND MIEROSZEWICZ (1898-1987) PTP 203/I, 53/H. Przewodniczący Komisji Turystyki Pieszej ZG PTTK w latach 1958-1960. W Powstaniu Warszawskim jako kapitan „Lech”, „Hanek”, w podobwodzie „Sławbor” na odcinku „Ratusz” w 3 batalionie „Golski” dowodził plutonem żandarmerii. Ranny w czasie walk.

MIECZYŚLAW PODOLSKI (1906-1986) PTP 21,15/H. W roku 1952 był jednym z twórców Sekcji Turystyki Pieszej Koła PTTK nr 1 przy Zarządzie Głównym PTTK. W sierpniu 1944 r. jako sierżant podchorąży „Mieczyski” był dowódcą plutonu 205 zgrupowania „Żaglowiec” na Żoliborzu. W trakcie walk ciężko ranny, stracił nogę.

BARBARA PRANDECKA (1923-2001) PTP 1300/III. W latach 1966-1968 była członkiem Komisji Turystyki Pieszej Oddziału Stołecznego PTTK. W Powstaniu Warszawskim jako łączniczka „Basia” pełniła służbę w jednej z komórek sztabowych Komendy Głównej Armii Krajowej, odznaczona została Krzyżem Walecznych.

KRZYSZTOF RUTKOWSKI (ur. 1928) PTP 381/III. Działał i mieszkał w Warszawie. 1956 r. był jednym z inicjatorów powołania Sekcji Turystyki Pieszej Staromiejskiego Koła PTTK. W czasie Powstania Warszawskiego jako łącznik „Lew” pełnił służbę w szpitalu polowym Grupy AK „Kampinos” w Laskach na terenie Zakładu dla Ociemniałych.

ADAM SŁOMCZYŃSKI (1903-1980) PTP 29/H. Mieszkał w Warszawie. W latach 1960-1965 przewodniczący Komisji Turystyki Pieszej ZG PTTK. W Powstaniu Warszawskim jako strzelec „Kiliński” był żołnierzem Armii Krajowej w Grupie „Północ” (odcinek „Kuba”-„Sosna”) – batalion „Chrobry I”. Ciężko ranny 17 września 1944 r.

ALEKSANDER SOLIŃSKI (1914-1989) PTP 363/III. Propagował zdobywanie Odznak Turystyki Pieszej współpracował z Harcerskim Klubem Turystycznym „Wyga” Oddziału Stołecznego PTTK. W dniach Powstania Warszawskiego jako plutonowy podchorąży „Albatros” dowodził III plutonem w kompanii „Edward” w Harcerskim Baonie Wigry w ramach Grupy AK „Północ” w zgrupowaniu „Róg” na Starym Mieście. Po przejściu kanałami do Śródmieścia walczył w zgrupowaniu AK „Bartkiewicz”.

STEFAN SOSNOWSKI (1922-1994) PTP 304/I, 129/H. Od 1950 roku działał w Oddziale Warszawskim PTTK. Członek Sekcji Turystyki Pieszej i Sekcji Turystyki Górskiej. W sierpniu 1944 r. jako podchorąży/podporucznik „Rawa” walczył w II batalionie 7. pułku piechoty Armii Krajowej „Garłuch” na Okęciu, potem w Grupie AK „Kampinos”.

JANUSZ SZCZĘŚNY (1920-2000) PTP 1953/I, 228/H. Członek Komisji Turystyki Pieszej ZG PTTK w latach 1991-2000. W Powstaniu Warszawskim jako strzelec „Łoś”, „Stefan” był żołnierzem VII Obwodu „Obroża” Warszawskiego Okręgu AK 1. Rejonu „Brzozów” 2 kompanii plutonu 706. Walczył w rejonie Legionowo-Jabłonna-Struga.

JACEK SZOMAŃSKI (1922-1992) Warszawa. W latach 1956-1957 Przewodniczący Komisji Turystyki Pieszej Zarządu Głównego PTTK. W sierpniu 1944 r. jako starszy strzelec z cenzusem „Bolesta” walczył w 1 kompanii VII zgrupowania Armii Krajowej „Ruczaj” na terenie Śródmieścia Południowego. Za okazane męstwo odznaczony Krzyżem Walecznych.

WALDEMAR SZYMAŃSKI (ur. 1923) PTP 942/II. Mieszkał w Warszawie, działał w Oddziale Stołecznym PTTK im. Aleksandra Janowskiego. W Powstaniu Warszawskim jako strzelec z cenzusem „Jędrak” walczył na Mokotowie w V Obwodzie Warszawskiego Okręgu AK w oddziale osłony Komendy Obwodu.

ZBIGNIEW WIŚNIEWSKI (1927-1980) PTP 2797/III. Mieszkał w Gorzowie. Uprawiał i popularyzował krajoznawcze wędrówki piesze w Kole Zakładowym PTTK przy Zakładach Stilon. W dniach Powstania Warszawskiego, jako żołnierz walczył w Obwodzie AK „Obroża” w I Rejonie „Marianowo-Brzozów” – Legionowo.

KAZIMIERZ ŻARSKI (1922) PTP 2210/III. Mieszkał w Warszawie. Był jednym z założycieli Warszawskiego Nauczycielskiego Klubu Turystycznego Oddziału Stołecznego PTTK. Propagował wśród młodzieży marsze na orientację. W sierpniu 1944 r. jako starszy strzelec „Wiktor” walczył w Grupie Armii Krajowej „Kampinos” w batalionie mjr. „Korwina” w kompanii kpt. „Mściława” w IV plutonie.

ZBIGNIEW ŻOCHOWSKI (1927-1992) PTP 132/III,178H. Mieszkał w Gdyni. Prace społeczną instruktora harcerskiego łączył z działalnością w PTTK. Organizował obozy wędrownie dla młodzieży. W Powstaniu Warszawskim jako strzelec „Longin” walczył na Żoliborzu w plutonie 250 w 1 kompanii Zgrupowania „Żubr”. Następnie do kapitulacji Żoliborza w Zgrupowaniu „Żyrafa” w Harcerskim plutonie 227.

Osoby posiadające informacje o uczestnikach Powstania Warszawskiego którzy wstąpili do PTTK niezależnie od rodzaju podjętej przez nich działalności proszę o kontakt za pośrednictwem KTP ZG PTTK.

Mariusz HAJDUK

Obelisk dla Wędrowców

W sobotę 17 grudnia 2016 roku o godzinie 13.00 odbyło się uroczyste odsłonięcie kamienia „Tym którzy wędrowali na szlakach Sopotu, Polski i Świata”.

Obelisk ten stanął na terenie Trójmiejskiego Parku Krajobrazowego, w miejscu nazywanym Małą Gwiazdą na węźle szlaków turystycznych i Sopockich Szlaków Spacerowych.

Impreza była zwińczeniem Jubileuszu 65-lecia Oddziału PTTK w Sopocie im. dr. Aleksandra Majkowskiego. Podczas uroczystości wręczono odznaki GOT i OTP. Zakopaliśmy też „Kapsułę czasu”, którą zamierzamy otworzyć w 2051 r. w stulecie Oddziału. Napisaliśmy list do przyszłego

pokolenia, dołączyliśmy listę Władz Oddziału, Listę Klubów i Fundatorów, a także blachy Przodowników Turystyki Pieszej, Rowerowej i InO oraz Instruktorów Krajoznawstwa PTTK, a przede wszystkim listy wszystkich świadków tego zdarzenia.

Serdecznie dziękujemy Wszystkim Koleżankom i Kolegom za uczestnictwo w tym niezmiernie ważnym wydarzeniu!

Aleksander DUDA

Rekordowy Mikołaj

Dwudziesty, Jubileuszowy Rajd „Gwiazdkowy” z Mikołajem zgromadził na starcie przeszło siedmiuset miłośników pieszych wędrówek. 3 grudnia 2016 roku imprezę zorganizował Klub Turystyki Pieszej „Aaron” PTTK Pabianice.

– Frekwencja rekordowa, ale dzieci lubią turystykę pieszą i prezenty od Mikołaja – powiedział Aleksander Duda, prezes klubu i zarazem komandor wszystkich „gwiazdkowych” od pierwszego rajdu. Wicekomandorami byli: Włodzimierz Stanek (Gimnazjum nr 3) i Joanna Nowak (Sala Zabaw „Urwisowo”).

W rajdzie wzięło udział ponad 700 uczestników; najwięcej było uczniów ze Szkoły Podstawowej nr 3 – aż 298 uczestników. Zostali nagrodzeni pucharem.

Na spotkanie z Mikołajem wyruszyły również drużyny ze Szkół Podstawowych nr 5, 8, 9, 17, z Gimnazjum nr 3 i A’Paulo, Zespołu Szkół nr 5 w Pabianicach, a także z Uniwersytetu Trzeciego Wieku, WTZ „Bure Misie”, SP w Ksawerowie, SP w Kalinie, SP w Wiśniowej Górze, Gimnazjum w Piątkowisku, Gimnazjum nr 2 w Tuszynie. Uczestniczyli również turyści indywidualni i członkowie Rodzinnego Klubu Rowerowego „Konusik”.

Piechurzy i rowerzyści wystartowali z Lewitynu. Trasa przygotowana przez Kamila Lisiewicza z „Aarona” prowadziła przez Las Miejski, Potażnię do Rydzyn. Po dotarciu do remizy Ochotniczej Straży Pożarnej turyści spotkali się z Mikołajem. – Trasa trochę błotnista, ale podobała mi się bardzo – mówi Norbert Olszak z Gimnazjum A’Paulo.

Najpierw paczki ze słodyczami, po nich przyszedł czas na bigos i gorącą herbatę. Posiłki serwowały członkinie Koła Gospodyń Wiejskich w Rydzynach: Czesława Śpionek, Renata Forc, Zofia Jach, Elżbieta Wolniak, Urszula Łacwik, Maria Skupień, Stefania Muśkiewicz wraz z turystkami z „Aarona”.

Ognisko dla strudzonych piechurów przygotowali strażacy: Krzysztof Gąsiorek, Andrzej Oberlle, Bogusław Forc, Mirosław Nowak, Zdzisław Łacwik i Piotr Bekier.

– Rajd to piękna inicjatywa, jest tu cudowna atmosfera, a co najważniejsze jest ruch na świeżym powietrzu – podsumowała Sylwia Stankiewicz, opiekunka z SP nr 8.

– Dziękuję wszystkim członkom klubu, sympatykom, sponsorom za dwie dekady pomocy przy organizacji rajdu – podsumował komandor rajdu.

Jan KAMIŃSKI

Pieszne szlaki turystyczne im. Bernarda Chrzanowskiego

„KLIMEK” – Klub Inicjatyw Motorowych, Ekologicznych i Krajoznawczych działający od 2013 roku w Oddziale PTTK w Grudziądzu – jak sama nazwa wskazuje, preferuje turystykę motorową. Jednak wycieczki piesze są stałym elementem wszystkich wypraw krajoznawczych. Nie może przecież obyć się bez pieszej wędrówki np. zwiedzanie parku narodowego, czy zimowisko w górach.

Z okazji jubileuszu 110. rocznicy powstania Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego Zarząd Główny PTTK ustanowił rok 2016 Rokiem Krajoznawstwa Polskiego. Na patrona swoich przedsięwzięć związanych z tym jubileuszem członkowie PTTK „KLIMEK” Grudziądz postanowili przyjąć osobę Bernarda Chrzanowskiego – działacza narodowego, parlamentarzysty, adwokata, pisarza, wybitnego krajoznawcy, współzałożyciela w 1913 roku Towarzystwa Krajoznawczego w Poznaniu. To dało pretekst do przejścia dwóch szlaków turystycznych noszących jego imię.

W dniach 22-24 lipca 2016 r. PTTK „KLIMEK” Grudziądz zorganizował motorowy „Rajd ku pamięci Bernarda Chrzanowskiego”. Uczestnicy zwiedzili Osiek nad Notecią, Rogoźno, Dziekanowice, Ostrów Lednicki, Lusowo, Luboń, Rogalin, Swarzędz i Poznań. Jednym z punktów programu było również przejście żółtego szlaku pieszego PTTK o długości ok. 12 km przez teren Wielkopolskiego Parku Narodowego: Puszczykowo (PKP) – Jarosławiec – Głaz Leśników – Puszczykówko (kościół św. Józefa Oblubieńca NMP).

Pierwsze szlaki w Puszczykowie zostały wytyczone przez różne towarzystwa na przełomie XIX i XX wieku wraz z napływem wycieczkowiczów z Poznania. Większą część szlaków wycieczkowych na terenie obecnego Wielkopolskiego Parku Narodowego wyznaczono w 1948 roku, (jako pierwszych w Wielkopolsce). Dokonał tego, wówczas mieszkaniec Puszczykowa, prof. Jerzy Wojciech Szulczewski za namową Franciszka Jaśkowiaka, propagatora turystyki i krajoznawstwa oraz utworzenia WPN. Prof. Szulczewski – ludoznawca i przyrodnik, bliski współpracownik prof. Adama Wodziczki – dzięki bogatemu doświadczeniu i wiedzy zaprojektował pięć szlaków o łącznej długości 49 km, a pierwsze znaki, mimo podeszłego wieku (ur. 1879 r.) wymalował sam. W latach osiemdziesiątych XX w. niektóre szlaki piesze nazwano imieniem osobistości zasłużonych dla WPN. I tak patronem szlaku żółtego został Bernard Chrzanowski.

Znaczna część szlaku przebiega w granicach administracyjnych Puszczykowa, w którym w latach 1957-1994 mieściła się siedziba dyrekcji WPN (obecnie znajdująca się w Jeziorach), a do 1998 roku było czynne Muzeum Przyrodnicze WPN – powstałe w 1952 roku, a więc przed formalnym

utworzeniem Parku (obecnie również w Jeziorach). Szlak rozpoczyna się na zabytkowej stacji PKP w Puszczykowie. Prowadzi najpierw przez miasto, mija wybudowany przed pierwszą wojną światową polski dom wycieczkowy SILVA i wkracza na teren Wielkopolskiego Parku Narodowego. Przechodzi przez obszary ochrony ścisłej „Puszczykowskie Góry”, „Świetlista Dąbrowa na Wysoczyźnie” i „Pojniki”. Po drodze można zobaczyć m.in. Jezioro Jarosławieckie i największy w WPN głaz narzutowy zwany Głazem Leśników. Na koniec znowu zabytkowa stacja PKP – Puszczykówko. Właściwie szlak kończy się przy kościele parafialnym św. Józefa Oblubieńca NMP, ale tam próżno szukać oznakowania.

Drugi szlak turystyczny noszący imię Bernarda Chrzanowskiego, to nowy, nieoznakowany jeszcze pieszy szlak Gminy Kosakowo z Pierwoszyna do Rewy.

Chrzanowski był wielkim miłośnikiem Kaszub i Pomorza, które dokładnie zwiedził w latach 1900-1913 i popularyzował w innych regionach kraju poprzez prelekcje, odczyty, wieczornice i publikacje. Z pozycji poświęconych tematyce pomorskiej ważniejsze to: „Na kaszubskim brzegu”, „Nad polskim morzem”, „Z wybrzeża i o wybrzeżu”, „Przez Oksywską Kępę z kroniki oliwskiego klasztoru w rękę”, „Na polskim brzegu dawniej i dziś”. Jego pomysłami było zorganizowanie konkursu na napisanie popularnej historii Kaszub, a także uroczyste zaślubiny z morzem generała Józefa Hallera. Jako pierwszy polski fotograf opublikował zdjęcia Gdyni. Przyczynił się do spopularyzowania pieśni „Hej żeglujże, żeglarzu”. Zainteresował Kaszubami Stefana Żeromskiego i Tadeusza Micińskiego. Chociaż zmarł w Konstancinie i został pochowany na cmentarzu w Skolimowie, w 1986 roku jego prochy zostały przeniesione i zgodnie z ostatnią wolą zmarłego złożone nad ukochanym morzem, na cmentarzu parafialnym na Oksywiu, które sobie upodobał zwiedzając kaszubskie wybrzeże.

W trakcie swojej eskapady nad morze 11-12 czerwca 2016 członkowie PTTK „KLIMEK” Grudziądz zwiedzili Redłowo i Oksywie, zapalili znicz na grobie Bernarda Chrzanowskiego, po czym przeszli szlak, któremu on patronuje.

Wędrówkę rozpoczęli przy moło w Rewie. Rewskie wody Zatoki Puckiej to miejsce sprzyjające uprawianiu sportów wodnych, zwłaszcza windsurfingu i kitesurfingu. U nasady Cypla Rewskiego, zwanego po kaszubsku Szpërkiem, stanowiącego piaszczystą mierzeję rozdzielającą ciepłe wody od strony Pucka i bardziej słone i chłodniejsze od strony Gdańska, znajduje się Ogólnopolska Aleja Zasłużonych Ludzi Morza im. Marszałka Józefa Piłsudskiego, którą wieńczy Krzyż Morski z ramionami w kształcie kotwic. Dalej trasa wiedzie brzegiem Zatoki Gdańskiej. Do plaży przylega rezerwat przyrody „Mechelińskie Łąki” – jedno z większych na wybrzeżu Bałtyku siedlisk mikołajka nadmorskiego. W Mechelinkach można odpocząć na moło podziwiając Klif Mecheliński; niedaleko plaży rosną dwa wiekowe jesiony: Mściwoj i Świętopełk.

Dalej szlak prowadzi polną drogą do Pierwoszyna. Przy drodze rośnie pomnik przyrody: dąb szypułkowy nazwany imieniem Bernard na cześć patrona szlaku. Nadanie imienia odbyło się przy okazji Ogólnopolskiego Sejmiku Turystycznego „Bernard Chrzanowski na kaszubskim brzegu” w 2011 roku, którego współorganizatorem było Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze. Na ulicy Wiśniowej w Pierwoszynie ustawiono tablice informacyjne, z których można się dowiedzieć o szlaku, jego patronie oraz atrakcjach gminy Kosakowo.

Dwa szlaki, oba atrakcyjne, choć bardzo różne. Warto się nimi przejść, aby poznać i poczuć różnorodność przyrody. Oba szlaki zachęcają również do głębszego przyjrzenia się osobie ich patrona – Bernarda Chrzanowskiego, jego zasługom dla Polski, szczególnie dla turystyki i krajoznawstwa.

Włodzimierz SZAFIŃSKI

Żarnowskie rajdy z Mikołajem

Pierwszy Żarnowski Rajd z Mikołajem odbył się w grudniu 2010 r. Od tego czasu, systematycznie w grudniu każdego roku, Oddział PTTK w Żarnowie organizuje kolejny rajd, na którym najmłodszy turyści mogą spotkać się z Mikołajem i otrzymać od niego paczki ze słodyczami.

Głównymi celami imprezy jest m.in. kultywowanie tradycji, propagowanie turystyki pieszej jako formy czynnego wypoczynku, a także promowanie zdrowego stylu życia. Imprezę wspierają Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Gminna Biblioteka Publiczna w Żarnowie, a honorowy patronat nad tym ważnym dla dzieci wydarzeniem sprawuje wójt gminy Żarnów – dr Krzysztof Nawrocki.

Tak było i tym razem na VII Rajdzie z Mikołajem, który odbył się w sobotę 10 grudnia 2016 r. na pięciokilometrowej trasie z Żarnowa przez Trojanowice, Topolice, do Domu Kultury w Żarnowie, gdzie nastąpiło zakończenie. Do udziału w VII Rajdzie z Mikołajem zgłosiło się 142 osoby: 6 drużyn i turyści indywidualni. Największą 64-osobową grupę stanowiły dzieci ze Szkoły Podstawowej w Żarnowie, ponadto były drużyny z SP w Białaczowie, Miedznej Drewnianej i Petrykozach oraz gimnazja z Przedborza i Żarnowa. Opoczno reprezentowała pięciosobowa grupa młodych turystów pod wodzą Janusza Aleksandrowicza. Cieszyć może również obecność na rajdzie rodziców i dziadków dzieci razem przemierzających trasę.

Po przebyciu trasy, na mecie rajdu czekał na uczestników pączek i napój, a następnie odbyło się losowanie upominków na numery startowe. Lista wylosowanych szczęśliwych numerów, wywieszona przed główną salą Domu Kultury, wzbudziła wiele emocji wśród Radowiczów; tuż obok odebrać można było nagrody. Następnie odbył się konkurs o Mikołaju i zwyczajach bożonarodzeniowych. Konkurs sprawnie poprowadziła opiekunka SKKT-PTTK przy SP w Żarnowie Maria Grzybowska, a nagrody dla laureatów wręczył wójt gminy Żarnów.

Najlepszymi okazali się: w kategorii klas 0-III Wiktoria Cisowska z Żarnowa (I miejsce), Bartosz Błaszczyk z Petrykóz i Karolina Nowak z Żarnowa (równorzędne II m.), w kategorii klas IV-VI Magdalena Fidelus z Żarnowa (I m.), Aleksandra Kata z Miedznej Drewnianej (II m.) i Monika Reszelewska z Białaczowa (III m.). Wśród gimnazjalistów dwa pierwsze miejsca zdobyły kolejno Dominika Karpińska i Marta Krzywkowska – obie z Żarnowa, trzecie miejsce Paulina Zbysz z Przedborza.

Kolejnym punktem programu był występ artystyczny w wykonaniu dzieci ze SP w Petrykozach pod kierunkiem opiekunki klubu PTTK Alicji Grabskiej. Wyjątkowym zainteresowaniem najmłodszych cieszył się film o św. Mikołaju, w którego treść wplecione zostały m.in. zdjęcia z poprzedniego rajdu i panorama Żarnowa.

Wreszcie długo oczekiwana chwila – wręczenie paczek. W rolę pomocnika Mikołaja wcielił się z powodzeniem Hubert Szulc. Poszczególne grupy miały za zadanie zaśpiewać kolędę lub inną piosenkę. Nad sprawnym przebiegiem imprezy czuwała ekipa organizatorów w składzie: Ewa Borończyk, Barbara Dukat, Lila Fidelus, Maria Grzybowska i Grażyna Szafińska. Na zakończenie, drużyny otrzymały dyplomy, a uczestnicy już na starcie otrzymali pamiątkowe znaczki rajdowe. Była okazja do wręczenia legitymacji PTTK Mateuszowi Gradzińskiemu z Białaczowa oraz złotej odznaki „Siedmiomilowe buty” Amelii Ogłozie z Żarnowa. Upominki otrzymały też nauczycielki sprawujące opiekę nad dziećmi.

Aleksander DUDA

Tornado na Bałtyku

Klub Podróżnika PTTK

Prezentacja „Tornado przeszło przez Bałtyk” w Klubie Podróżnika PTTK zakończyła tegoroczny sezon spotkań z podróżnikami w Miejskiej Bibliotece Publicznej w Pabianicach. Organizatorem był Klub Turystyki Pieszej „Aaron” PTTK Pabianice.

–Ten rok był rekordowy, bo aż 34 spotkania przybliżyły nam wiedzę o świecie – podsumował Aleksander Duda, który wraz z Kamilem Lisiewiczem prowadzi Klub Podróżnika PTTK. Najpopularniejszym kontynentem była Azja (18 spotkań), potem Afryka i Europa (również po 6), Ameryka (3).

–Nie zapomnieliśmy o Polsce, gdzie przybliżyliśmy wiedzę o nowym szlaku rowerowym Green Velo.

Były spotkania z alpinistami (3), rowerzystami (2) i miłośnikami żeglarstwa (3). Odbyły się ciekawe spotkania autorskie z twórcami książek: Michałem Cessaniszem, Dorotą Fibiger, Sławomirą Heuchert i Jarosławem Fischbachem. W działalności wspierała nas również klubokawiarnia na Bugaju „Pietro Niżej”.

Tego roku klub obchodził pięciolecie powstania. Z tej okazji na „zamku” podsumowano działalność, a Witold Stawski opowiedział o Islandii.

Ostatnie spotkanie w tym roku rozpoczął kpt. Krzysztof Grzegorek, który przypomniał historię żeglarstwa w naszym mieście. Następnie Dorota Becht wraz z innymi członkami załogi przybliżyła widzom tegoroczny rejs po Bałtyku.

Załoga z Pabianickiego Klubu Sportów Wodnych płynęła w składzie: kpt. Krzysztof Grzegorek, I oficer – Bogdan Ostrowski, II oficer – Dorota Becht, III oficer – Jacek Danko i załoga: Andrzej Oborski, Sylwiusz Stelmach, Majka Forc, Aleksandra Ruta, Bartosz Kisiel, Piotr Liczbiński, Seweryn Morawiec. Trasa dwutygodniowego rejsu (27 sierpnia – 10 września) wiodła przez porty w Kołobrzegu, na wyspach Christianso i Visby, w Sztokholmie, w Mariehamn na Wyspach Alandzkich, Ventspils, na Helu i w Górkach Zachodnich. Płynęli na jachcie Tornado o długości kadłuba 16,7 m, i powierzchni żagli 122 m². Łącznie spędzili w podróży 336 godzin, w tym pod żaglami 135, na silniku płynęli 44, w portach byli 157 godzin, a przepłynęli 914 mil morskich.

–Mimo tego, że rejs rozpoczynaliśmy jeszcze w okresie letnim, w każdym worku żeglarskim nie mogło zabraknąć grubych skarpet, zimowej czapki i rękawic, wełnianych swetrów – opowiadała Dorota Becht.

–Przybiliśmy do wielu kei, każdy port posiadał swój unikatowy urok.

Wyspa Christianso to zamknięta atmosfera XVII-wiecznego miasteczka, w którym żyje aktualnie tylko 100 osób. Visby przywitało żeglarzy swoją średniowieczną tradycją, gdzie między ruinami starej architektury z XII wieku tli się urokliwe, współczesne życie. Sztokholm, jak na stolicę Szwecji oraz siedzibę jej królewskiej mości, urzekło swoją dynamiką, zabytkami, atrakcjami

wielkiego miasta. Wyspy Alandzkie zachwyciły piękną atmosferą i przyrodą.

–Nie wiemy do końca, czy sam port – Mariehamn czy podróż między cudownymi wysepkami była dla nas większą atrakcją. W drodze powrotnej zahaczyliśmy o Ventspils – łotewskie miasteczko, a także o polski Hel i zakończyliśmy wyprawę w Górkach Zachodnich.

–Tegoroczny sezon klubu był bardzo udany, dzięki podróżnikom i ich ciekawym opowieściom, słuchaczom, sponsorom, a także szczególnie dyrektor Marzenie Sobali i pracownikom Miejskiej Biblioteki Publicznej – podziękował Aleksander Duda, zapraszając na następne spotkania Klubu Podróżnika PTTK już w roku 2017.

Od redakcji: Rzadki to przykład relacji z innej działalności klubów pieszych niż wędrowanie po polach i lasach – z krajoznawczego spotkania. Nie dziwcie się zatem, że w „Piechurze” tym razem o żeglowaniu.

Regulamin Odznaki Krajoznawczej Powiatu Opoczyńskiego

I. Postanowienia ogólne

1. Odznaka Krajoznawcza Powiatu Opoczyńskiego ustanowiona została przez Zarząd Oddziału Polskiego Towarzystwa Turystyczno-Krajoznawczego w Żarnowie z okazji 110. rocznicy powstania Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego i Roku Krajoznawstwa Polskiego ogłoszonego przez ZG PTTK w Warszawie. Odznaka powstała w porozumieniu i z pomocą Starostwa Powiatowego w Opocznie.
2. Celem wprowadzenia odznaki jest popularyzacja powiatu opoczyńskiego, zachęcenie do poznawania historii, zwiedzania zabytków architektury, różnorodnych form ochrony przyrody, miejsc pamięci narodowej i innych obiektów krajoznawczych.
3. Odznaka ma 3 stopnie: brązowy, srebrny i złoty.

II. Warunki zdobywania odznaki

1. Odznakę można zdobywać od 7 roku życia uczestnicząc w imprezach turystyczno-krajoznawczych (zbiorowych lub indywidualnych) odbywających się na terenie powiatu opoczyńskiego. Dzieci i młodzież szkolna zdobywają odznakę pod opieką osób dorosłych.
2. W ciągu roku można zdobyć tylko jeden stopień odznaki, którą zdobywa się w kolejności stopni.
3. Potwierdzenia i opisy zwiedzanych obiektów zamieścić należy w książeczce odznaki lub własnoręcznie wykonanej kronice.
4. Potwierdzeniem mogą być pieczętki ze zwiedzanych obiektów, bilety wstępu, fotografie wykonane na tle zwiedzanego obiektu. Prawo potwierdzania mają także członkowie kadry programowej PTTK, jeżeli uczestniczyli w danej wycieczce.
5. Odznakę krajoznawczą powiatu opoczyńskiego można zdobywać z innymi odznakami turystyki kwalifikowanej lub krajoznawczymi.
6. Wybrany obiekt zalicza się tylko raz niezależnie od stopnia odznaki.
7. Poszczególne stopnie odznaki można zdobyć po zaliczeniu wskazanej ilości miast i gmin wiejskich:
 - a/ stopień brązowy: 1 miasto i 2 gminy
 - b/ stopień srebrny: 1 miasto i 3 gminy
 - c/ stopień złoty: pozostałe 3 gminy
8. W każdym mieście i gminie należy zwiedzić obowiązkowo co najmniej po 5 wymienionych poniżej obiektów.

III. Weryfikacja odznak

1. Odznaki weryfikuje powołany przez Zarząd Oddziału PTTK w Żarnowie, Referat Weryfikacyjny złożony z instruktorów krajoznawstwa regionu.
2. Podstawą do weryfikacji jest przedłożenie książeczki odznaki lub kroniki z poświadczeniami i opisami zwiedzanych obiektów zgodnie z regulaminem. Dokumentację należy dostarczyć osobiście lub drogą pocztową na adres: Oddział PTTK w Żarnowie, ul. Opoczyńska 5, 26-330 Żarnów.
3. W przypadku przesyłki pocztą należy dołączyć zaadresowaną kopertę zwrotną z adresem i naklejonymi znaczkami według aktualnie obowiązującej taryfy pocztowej dla listów poleconych.

IV. Postanowienia końcowe

1. Ostateczna interpretacja regulaminu należy do Referatu Weryfikującego Odznakę przy Oddziale PTTK w Żarnowie.
2. Regulamin wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2017 r., a jego treść i znak odznaki zostały uzgodnione z zespołem powołanym w dniu 26 lipca 2016 r. w składzie:
 - Włodzimierz Szafiński – prezes ZO PTTK w Żarnowie, instruktor krajoznawstwa Polski
 - Krzysztof Nawrocki – wójt gminy Żarnów, regionalista
 - Adam Grabowski – dyrektor Muzeum Regionalnego w Opocznie
 - Wiesław Turek – Wydział Promocji Starostwa Powiatowego w Opocznie
3. Regulamin odznaki został ostatecznie zatwierdzony przez Zarząd Oddziału w dniu 28 listopada 2016 r.
4. Odznaki i druk regulaminów oraz książeczek odznaki zrealizowano przy wsparciu finansowym Starostwa Powiatowego w Opocznie.

Wykaz obiektów do zaliczenia na Odznakę Krajoznawczą Powiatu Opoczyńskiego:

- Miasto Opoczno
 - zamek kazimierzowski, obecnie siedziba Muzeum Regionalnego w Opocznie
 - kościół św. Bartłomieja
 - Dom Esterki
 - pałacyk Dziewulskiego i Lange (Urząd Miejski)
 - Pl. Tadeusza Kościuszki, stare kamieniczki i pomnik Tadeusza Kościuszki
- Gmina Opoczno
 - dwór, park, spichlerz i młyn w Zameczku
 - kościół św. Wojciecha i cmentarz w Kraśnicy
 - park podworski w Mroczkowie Gościnnym
 - Izba Tradycji Ludowej w Bielowicach
 - dydaktyczna ścieżka przyrodnicza „Januszewice”

- Miasto Drzewica
 - gotycko-renesansowy zamek
 - kościół św. Łukasza
 - rynek (Plac Wolności) z pomnikami Jana Henryka Dąbrowskiego i żołnierzy z II wojny światowej
 - cmentarz rzymsko-katolicki
 - tor kajakarstwa górskiego

- Gmina Drzewica
 - mogiła powstańców 1863 r. w Dąbrówce Kolonii
 - mała elektrownia wodna na Drzewiczce w Giełzowie
 - obelisk poświęcony żołnierzom WP poległym w 1939 r. w lesie Parchowiec koło Zakościela
 - gospodarstwo agroturystyczne Z. W. Zagdańskich w Radzicach Małych
 - widok na Jezioro Drzewickie – Strzyżów
- Gmina Białaczów
 - pałac Małachowskich w Białaczowie
 - rynek z ratuszem w Białaczowie
 - kościół św. Doroty w Petrykozach
 - rezerwat przyrody „Białaczów”
 - pomnik partyzantów w Kowalowie lub pomnik w Sobieniu

- Gmina Mniszków
 - zespół dworski w Mniszkowie
 - Gminna Biblioteka Publiczna w Mniszkowie
 - kościół we wsi Błogie Szlacheckie
 - drewniany kościół p.w. Serca Jezusowego w Zajączkowie
 - rezerwat przyrody „Błogie”, „Gaik” lub „Jaksonek”

- Gmina Paradyż
 - kościół i klasztor bernardynów w Paradyżu
 - kościół św. Andrzeja w Wójcinie
 - cmentarz wojenny z I wojny światowej w Wójcinie
 - park podworski w Stawowiczkach
 - zabytkowe chałupy w Przyłęku

- Gmina Poświętne
 - kościół i klasztor filipinów w Studziannie-Poświętnem
 - Szaniec „Hubala” k/ Anielina
 - kapliczka i zabytkowe domy w Brudzewicach
 - obelisk w pobliżu nieistniejącej leśniczówki Bielawy
 - drewniany młyn wodny we Fryszercie

- Gmina Sławno
 - kościół z 1852 r. w Sławnie
 - dwór i park krajobrazowy w Sławnie
 - kościół św. Wawrzyńca i park podworski w Kunicach
 - kopalnia piasku kwarcowego „Grudzeń-Las”
 - kościół św. Michała Archanioła w Zachorzowie

- Gmina Żarnów
 - kościół św. Mikołaja w Żarnowie
 - wczesnośredniowieczne grodzisko w Żarnowie
 - rezerwat „Diabla Góra” lub „Jodły Sieleckie”
 - kościół św. Łukasza w Skórkowicach
 - zalew w Miedznej Murowanej lub kamieniołom w Sielcu

Przygotowano na posiedzenie Komisji Turystyki Pieszej ZG PTTK
w dniu 21 stycznia 2017 roku,

w Warszawie

Wydawca: Komisja Turystyki Pieszej ZG PTTK

Witryna internetowa <http://ktpzg.pttk.pl>

Warszawa – styczeń 2017

Redakcja: Stanisław Łuć

Okładka: Włodzimierz Majdewicz

Nakład: 30+100 egz.

Adres do korespondencji: 00-075 WARSZAWA

ul. Senatorska 11

luciak@op.pl